

UČITELJSKI
T O V A R Š.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. dne vsakega mesca, in veljá za celo leto 2 gold. 50 kr.,
za pol leta 1 gold. 30 kr.

Tečaj VII.

V Ljubljani 1. avgusta 1867.

List 15.

ZJUTRAJ.

Pozdravljeno, dnevno zvonjenje!
Kak bolno krepčaš mi sercé!
Ti v novo budiš ga življenje,
In sladke mu vdihaš željó.

Sercé si želí, da postalo
Prijazno bi, vselej čistó,
Takó, kakor jutro je zalo,
Ko noč nadomesti temné.

J. Cimperman.

Beseda staršem. *)

Svet je vrt božji. Človeški rod je visoko drevo, ki je v
ta vrt vsajeno. Vsemogočni stvarnik pa hoče, da bi to drevo
lepo rastle, se širilo in obilno dobrega sadú za čas in večnost
obrodilo. Ali, kakor divjak, dokler je divjak, ne more blazega,
dobrega in okusnega sadú roditi, — tako tudi človek ne more
dober biti, dokler ni presajen, cepljen ali požlahtnjen. Cepiti
se pa more le mlado drevesce, — požlahtniti se more le otrok.
Kdo pa ima prvo dolžnost, da žlahtni mlade divjake — ljube
otroke? Pred vsem drugim imate to dolžnost gotovo vi, ljubi

*) Iz letošnjega letnega sporočila glavne šole v Černomlji.

starši! Bog vam je dal in izročil naj blažji zaklad, namreč otroke, ne zato, da bi ta dragi zaklad zakopali, to je, da bi za njihovo izrejo nič ne skrbeli, ampak da bi skrbeli za njihov časn in večni blagor, jih kersansko izrejali, lepo učili, in jih tudi skrbno v šolo pošiljali. Pa, žalibog! nobeden mi ne bo odrekel, če pravim, da je dan danes mnogo staršev, kateri pogosto zanemarjajo kršansko izrejo svojih otrok. Še bolj, kakor ta zanikernost, se mora pa tožiti, da se večkrat vpricho otrok zasmehuje in zasramuje celó sveta vera in njeni običaji, da se obrekuje šola, da se prav ne podučuje, da otroci dalje ko hodijo v šolo, manj da znajo, in so še le bolj sprideni, in Bog vé, kaj vse. Ljubi starši! Res, da na svetu pod solncem ni nobena stvar popolnoma. Pa kdo je kriv, da se včasih res otroci le prav malo naučé, in da šole ne donšajo zaželenega sadú? Nobeden drugi ni kriv tega, kakor vi. Ali veste, kakšno nalogo, kakšen namen ima šola? Ona ima nalogo in namen, vaše otroke izrejati, bistriti njihov um, srce boljšati in ljubo mladost v kreposti vaditi in vtrjevati; ona ima namen, da izrejo vaših otrok, ktero ste vi pričeli, dopolnuje, in pa zanemarjeno, kolikor mogoče popravlja in nadomestuje. Če je pri drevesu korenina slaba, je slaba prva rast, in slaba podlaga pri izreji, stori, da je potem navadno vse slabo. — Zato rečem: Za dobro izrejo otrok vneti starši, dobé tudi iz šole požlahtnjene otroke, dobre učence. — Skrbni kmet je ves vnet za svojo setev na polji in za svoje kmetijstvo; kako se trudi, da bi si nekoliko opomogel in da bi se mu godilo vse po sreči! S kakšnim veseljem domú prišedši pripoveduje: „Kako lepo vse raste in obeta obilne žetve! vendar je bilo prav, da smo na uni njivi vodi odtek skopali, če ne, bi nam bila unkrat ploha veliko škodo napravila; precej jutri moramo tudi na travniku potok potrebiti, da nam voda ne bo več trave zastopila.“ — „Mati“, praša skrbni gospodar dalje, „kako pa je živina vredjena? pa ne, da bi pozabili s čednikom govoriti, da bo na mladega junčka dobro pazil, ko ga bo prvokrat gual na pašo“ itd. Kaj ne, da je lepo, če sta oče in mati tako skrbna za svoje polje in živino! Če pa vendar hišni oče vso svojo skrb na kmetijstvo obrača, naj lepši svoj zaklad pa, to je otroke, v nemar pušča, ali tak oče mar skerbi za svoje? Nikakor ne! Pa, Bogu bodi potoženo! veliko je takih, ki imajo lepo kmetijo in v lepem redu, sadé po vrtu lepa drevesca, —

svoja drevesca pa, otroke, ki jih imajo zmirom pri sebi, zane-marjajo; pastirju priporočajo, da naj dobro pazi na živino, — učitelja pa, kteremu izročujejo svoje otroke, da bi jih lepo iz-rejal, nikdar ne vprašajo, kako se vedejo; ali se njih um prav bistri, in njih srce res boljša in oblažuje, in kaj in kako bi se bolj boljšali na duši in na telesu. Pa bo morebiti kateri oče zagodil: „Kaj je to, da sedaj otroke tako v šolo silijo? Moj oče niso hodili v šolo, in so bili prebrisan mož in dober človek.“ Na to odgovorim: Abraham, Izak in Jakob tudi niso hodili v šolo, se niso znali ne pokrižati, ne moliti očenaša, pa so ven-dar v nebesih; če so tedaj tvoj oče bili prebrisan in dober mož, ali moreš reči, da bodo taki tudi tvoji otroci, ki jih nočeš pošiljati v šolo, — in če so Abraham, Izak in Jakob v nebesih, akoravno niso znali očenaša moliti, mar pojdeš ti v nebesa, če tega ne znaš? Kdo drug zopet reče: „Tudi jaz nisem v šolo hodil, pa vendar živim“. Povem ti le to priliko: 20, 30 ali 40 let si že gospodar, pa še nisi hiše gasil, ker ti še nikoli ni go-rela. 20, 30 ali 40 let si že gospodar, pa še nikoli nisi vode od njive odvrčal, ker ti še ni nikoli sile delala. Če pa danes ogenj vstane in se tvoje poslopje tudi vname, ali zato ne boš hiše gasil? In če danes voda do njive pridere, ali ji ne boš jezil? Kaj boš na to odgovoril? Časi, dragi starši! so drugačni, okoliščine so se spremenile; marsikej, kar nekdanj ni bilo potrebno, je sedaj potrebno. Svet je zvit in prekanjen; če hočemo torej sebe in druge zmot in zapeljevanja obvarovati, je treba trdnejega prepričanja, obilnišega znanja. — Mladost je radovedna in večkrat krivih zapopadkov polna, ker ji malo-kdaj kdo na njena vprašanja prav odgovarja. Skoraj nobena reč se ne zgodi, da bi mlado srce ne popraševalo, od kod in kaj da je? Treba je tedaj, da se radovedna in krivih zapo-padkov napolnjena mladost, ko v šolo pride, na tanko po-dučuje v potrebnih rečeh, posebno v kršanskem nauku. Nauk sv. vere soznanja mladino s stvarnikom, ki skrbi za vse stvari in jih modro ohranjuje; nauk sv. vere mladino uči spolnovati dolžnosti do Boga in do bližnjega; nauk sv. vere mora mladini kazati, kaj ji je dobri Bog dal, da se mu more z njegovo pomočjo vedno bolj približevati in ga čez vse častiti. Pravi in poglobitni namen vsake šole je namreč kršanska izreja. Jako potrebno je pa tudi branje, pisanje, številjenje, ker služi človeku v polajšanje sedanjega življenja,

in je tako potrebno, da človek že sedaj težko, še bolj težko pa bo v prihodnje brez tega shajal. Glej, oče! v šoli pa dobivajo otroci ta poduk, ki ga domá ne morejo dobiti. Ali bi ne bila v nebo vpijoča krivica, ko bi ti oče ali mati svojemu sinu, svoji hčeri tako velike dobrote ne privoščil? Vam je dobro znano, ki imate domá polje, da ga ne morete sami obdelovati, ampak najemati si morate pomagavcev, če še toliko veljá, da le delo ne zastaja. Glejte! tudi rodovitnega polja svojih otročičev ne morete sami obdelovati tako, kakor je treba in kakor dolžnost od vas zahteva; dobite pa za svoj dragi zaklad, za drago in gotovo vam ljubo polje svojih otročičev imenitne pomagavce, ki z veseljem to nadomestujejo, kar vi domá ne morete, — ki skrbé, da se zlati čas otroške dobe ne trati, kar bi se pozneje težko kdaj moglo popraviti.

Glejte! duhovni in svetni učenci so, ki gotovo jako imenitno, pa tudi jako, jako težavno nalogo prevzamejo, in jo v šoli izvršujejo. — Če želiš, oče, svojemu sinu lepo premoženje in posestvo pridobiti in zapustiti, glej, da mu boš tudi skusil prebrisanost glavo in požlahtnjeno srcé pridobiti; to bo njegovo pravo posestvo, in za to ti bo gotovo veliko hvale dajal; drugače te pa utegne še kleti in rotiti, ker si bo mislil in rekel: „Kaj mi pomaga sedaj vse to, ker mi pa oče niso za to skrbeli, da bi se bil v mladosti kaj dobrega in potrebnega učil, ker sem tako raste, kakor neumna živina, ker sem tako neveden, da si ne znam sam v nobeni reči pomagati, akoravno bi si rad pomagal, ko bi znal“. Marsikteri sin je že tako govoril, in bo še govoril.

(Dalje prih.)

Izreja.

(Napisal Ivan Tomšič.)

(Dalje.)

Čeravno starši v razvijanju in vterjevanju mladega života svojih otrok morda zeló vestno ravnaajo, vendar še nikakor ne zadostujejo naj važnejši in naj svetejši nalogi mladinske izreje. Duh je, ki dela človeka. Duh je tedaj, ki zahteva naj večje pozornosti staršev in rejnikov. A duh se razodeva s predstavljanjem, zahtevanjem ali pa s čutenjem. Duh